

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Lähienenergialiitto kiittää Energiavirastoa mahdollisuudesta antaa lausunto.

Suomen Lähienenergialiiton tavoite on tehdä hajautetun uusiutuvan energian tuottamisesta ja hyödyntämisestä mahdollisimman vaivatonta, sekä helpottaa uusien palveluiden syntymistä ja uusien toimijoiden tuloa energiamarkkinoille. Tämän edellytys on jatkuvat investoinnit Suomen energiainfrastruktuuriin, jotta puhtaan energian kasvava käyttö toteutuu kokonaisuuden kannalta mahdollisimman kustannustehokkaasti. Investointien toteutumisen edellytys on, että sääntely ne mahdollistaa ja että sekä sääntely että investointiympäristö ovat vakaita ja ennustettavia.

Yhteenvedona Lähienenergialiitto toteaa, että luonnokseen tehdyt muutokset edellisen lausuntokierroksen lausuntojen perusteella eivät ole riittäviä tavoitteidemme saavuttamisessa. Suomeen suunnitellut suuret investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon ja puhtaan energian hyödyntämiseen voivat jäädä pelkiksi suunnitelmiksi.

Tällä hetkellä Suomen sähköverkot ovat moneen Euroopan maahan nähden valmiimmat vastaamaan energiamurrokseen. Tämä kilpailuetu on säilytettävä, jotta Suomi menestyy kilpailussa muiden maiden kanssa. Hajautetun uusiutuvan energian tuotantokapasiteetin kasvu ja energiamurroksen edellyttämät teolliset investoinnit vaativat jatkuvia uusia investointeja sähköverkkoon. Luonnoksessa ehdotettu valvontamalli - tässä lausunnossa kiinnitämme huomion erityisesti verkko-omaisuuden arvon määrittämiseen - toteutuessaan aiheuttaa erittäin negatiivisen vaikutuksen Suomen kilpailukyvyllä ja suunniteltujen puhtaan energian investointien toteutumiselle. Vaikutusarvioiden perusteella verkkoyhtiöiden tulot eivät riitä vaadittavien investointien rahoittamiseen.

Lähienergialiitto toivoo, että kaikki energiajärjestelmän rakentamiseen, kehittämiseen ja valvontaan osallistuvat osapuolet - joillakin jopa lakisääteinen tehtävä - tekevät kaikkensa uusiutuvan energian kasvun mahdollistavien investointien edistämiseksi. Nyt lausunnon kohteena oleva luonnos ei toteuta tätä, vaan voimaan tullessaan heikentää Suomen mahdollisuuksia hyötyä energiamurroksesta ja tekee hallitusohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden täyttämisen hyvin vaikeaksi. Suomeen suunnitellut suuret investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon ja puhtaan energian hyödyntämiseen uhkaavat jäädä pelkiksi suunnitelmiksi.

Lisätietoja

Toiminnanjohtaja Tapio Tuomi, puh. 040 568 7351, [tapio\(at\)lahienergia.org](mailto:tapio(at)lahienergia.org)

Tuomi Tapio
Suomen Lähienergialiitto ry

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiavirasto on varannut sidosryhmille mahdollisuuden lausua muutoksista sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmiksi. Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteamme lausuntonamme seuraavaa. Lausuntomme ei sisällä salassa pidettäviä tietoja.

YLEISET KOMMENTIT

Energiavirasto esitti lokakuussa lausunnonle antamissaan valvontamenetelmäluonnoksissa erittäin merkittäviä muutoksia valvontamenetelmiin suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin sekä maaliskuussa lausunnonle olleisiin luonnoksiin (nk. ensimmäisiin suuntaviivoihin). Lokakuun luonnoksiin jättämissään lausunnoissa Energiateollisuus toi esiin, että esitetyt menetelmät vaarantavat puhtaan siirtymän edellyttämän verkkojen kehittämisen ja niillä on erittäin merkittävä negatiivinen vaikutus verkkoyhtiöiden talouteen.

Energiaviraston nyt esittämät muutokset eivät korjaa lokakuun luonnoksen ilmeisiä ongelmia eivätkä esitetyn mukaiset valvontamenetelmät mahdollista riittäviä investointeja verkkojen kehittämiseen. Esitys uhkaa edelleen vaarantaa kriittisen infrastruktuurin jatkuvaa kehittämistä, jolla on myös negatiivinen vaikutus huoltovarmuuteen.

Energiateollisuus on koko valmisteluprosessin ajan korostanut nyt asetettavien valvontamenetelmien merkitystä puhtaan siirtymän ja energiamurroksen mahdollistajana tai esteenä. Nyt lausuttavana olevat valvontamenetelmät koskevat vuosia 2024-2031. Tämä on kriittinen aikaikkuna, jossa puhdas siirtymä on toteutettava, mikä on merkityksellistä myös Suomen

kilpailukyvyn kannalta. Siksi Energiateollisuus onkin vakavasti huolissaan valvontamenetelmien kehittämisestä. Olemme myös pettyneitä siihen prosessiin ja aikatauluun, jolla menetelmiä on valmisteltu.

Esitämme seuraavaksi yksityiskohtaiset kommenttimme lausunnolla oleviin muutosesityksiin. Kaikkein merkityksellisin muutos on verkon arvon määrittystavan periaatteiden muuttaminen suhteessa nykyisiin menetelmiin ja maaliskuussa lausunnolla olleisiin luonnoksiin. Korostamme, että Energiaviraston esitystä on tältä osin välttämätöntä muuttaa verkkoyhtiöiden investointikyvyn ja toimintaedellytysten varmistamiseksi.

VERKON ARVON MÄÄRITYSTAPA

Energiavirasto esittää edelleen lokakuun esityksen kaltaisesti verkon arvon jäädyttämistä. Ainoa muutos olisi, minkä vuoden yksikköhintoihin jäädyttäminen perustettaisiin. Verkon arvon jäädyttämisellä on merkittävä negatiivinen vaikutus yhtiöiden investointikykyyn pitkällä aikavälillä ja ainoa tapa korjata tämä ongelma on palata maaliskuun suuntaviivoissa esitettyyn verkon arvon määrittystapaan.

Ensimmäisissä suuntaviivoissa esitetty ja koko nykyaikaisen valvonnan ajan käytetty verkon arvon määrittystapa perustuu nykyhetken markkina-arvosta määritetyn jälleenhankinta-arvon ja siitä edelleen johdetun nykykäyttöarvon määrittämiseen. Pidämme tätä tapaa ainoana vaihtoehtona, joka aidosti turvaa yhtiöiden kyvyn kehittää verkkoja pitkällä aikavälillä.

Energiaviraston valvontamenetelmät asettavat käytännössä yhtiöille sallitun liikevaihdon. Tästä sallitusta liikevaihdosta oleellisen osan muodostavat sallittu tuotto sekä vuotuiset tasapoistot. Näistä kumpaankin vaikuttaa keskeisesti valvontamenetelmien perusteella laskettu verkon arvo. Verkon arvon jäädyttäminen tarkoittaa, että vuosien kuluessa valvontamenetelmissä määritetty verkon arvo jää jatkuvasti enemmän ja enemmän jälkeen verkko-omaisuuden käyvästä markkina-arvosta (nykykäyttöarvo). Aiemmin valvontamenetelmillä tämä ero on korjattu uudelleen arvottamalla verkko-omaisuus valvontajaksojen taitteessa. Tämä on ollut perustelua ja 4 vuoden välein toteutettava verkko-omaisuuden uudelleen arvostus on nähdäksemme sopiva aikaväli.

Verkon arvon jäädyttämisessä viraston esittämällä tavalla verkko-omaisuuden valvontamenetelmien mukainen arvo ja todellinen käypä markkina-arvo ovat jo heti valvontajakson alussa eronneet toisistaan, sillä verkon arvo jäädytettäisiin sähkön kantaverkkotoiminnalle vuoden 2016 hintoihin, jotka perustuvat jo merkittävän vanhaan hintatietoon. Vuosien kuluessa jäädytetyn verkon arvon ja todellisen käyvän markkina-arvon ero kasvaa jatkuvasti ja siten verkon arvon jäädyttäminen johtaa ajan kuluessa siihen, että investointien kannattavuus katoaa.

Energiaviraston esityksellä pienennetään verkkoyhtiöiden sallittua liikevaihtoa. Samaan aikaan verkkotoiminnan kustannukset ovat kasvaneet mm. verkonrakentamisen kustannusten nousun, yleisen inflaation sekä rahoituskuluihin vaikuttavan korkotasojen nousun vuoksi. Samalla verkkoihin tulisi investoida merkittävästi puhtaan siirtymän mahdollistamiseksi ja toimitusvarmuustavoitteiden saavuttamiseksi. Sallitun liikevaihdon pieneneminen ja kustannusten yhtäaikainen nousu johtaa väistämättä tarpeeseen supistaa toimintaa, mikä näkyy suoraan verkkoyhtiöiden investointikyvyssä ja toimintaedellytyksissä. Tulorahoitus kattaisi esitetyillä menetelmillä entistä pienemmän osan toiminnan kustannuksista, mikä edellyttäisi jatkuvasti kasvavaa velkaantumista. Esitetty muutos johtaa kuitenkin samalla myös velkarahoituksen saatavuuden vaikeutumiseen ja rahoituskustannusten kasvuun, joka tekee tilanteen entistä ongelmallisemmaksi.

Energiavirasto ei ole toistaiseksi esittänyt relevantteja vaikutustenarviointeja menetelmämuutostensa vaikutuksista verkkoyhtiöiden investointikykyyn pitkällä aikavälillä. Verkkoyhtiöissä tehtyjen arvioiden mukaan vaikutus on merkittävä ja keskeisin negatiivisesti vaikuttava tekijä on nimenomaan verkko-omaisuuden jäädyttäminen. Verkkoyhtiöt ovat toimittaneet jo lokakuun esityksen lausuntokierroksen yhteydessä Energiavirastolle omia yhtiökohtaisia vaikutustenarviointejaan. Yhtiökohtaisissa vaikutusarvioinneissa on havainnollistettu tässä lausunnossa kuvattuja vaikutuksia. Energiateollisuus kannustaa Energiavirastoa käymään huolellisesti läpi yhtiöiden yhtiökohtaisia vaikutustenarviointeja, joita yhtiöt ovat toimittaneet ja esitelleet sekä lokakuun esityksen yhteydessä että tämän lausuntokierroksen yhteydessä.

Kun maaliskuussa lausuimme Energiaviraston silloisesta esityksestä, pidimme esitystä kohtuuttoman tiukkana verkkoyhtiöille ja näimme jo maaliskuun esityksen mukaisilla menetelmillä haastavana riittävällä tasolla toteuttaa puhtaan siirtymän, energiamurroksen ja toimitusvarmuuden parantamisen edellyttämät investoinnit. Verrattuna nyt lokakuussa esitettyihin menetelmäluonnoksiin sekä tällä lausuntokierroksella esitettyihin muutoksiin, näemme näistä Energiaviraston esittämistä kolmesta vaihtoehdosta maaliskuun esityksen ainoana, joka ei romahduta verkkoyhtiöiden pitkän aikavälin investointikykyä. Energiateollisuus pitääkin välttämättömänä, että verkon arvon määrittystavan osalta palataan maaliskuussa esitettyihin menetelmiin.

LAINMUKAISUUDESTA

Sähkömarkkinalain esitöiden (HE 20/2013) mukaan hinnoittelun valvonnan tulee perustua verkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvastaa yrityskohtaista markkina-arvoa: "Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa, eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyihin kaupallisiin markkina-arvoihin, jotka voivat sisältää sähköverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä." Verkon arvon jäädyttäminen ei vastaa sähkömarkkinalain tavoitetta ja Energiaviraston esitys on tältä osin lainvastainen.

Energiavirasto on itsekin tulkinnut samoin, kun asiasta keskusteltiin Energiaviraston sidosryhmäneuvottelukunnassa kesäkuussa 2022 (sidosryhmäneuvottelukunnan muistio 20.6.2022). Tuolloin keskusteltiin nimenomaan verkon arvon jäädyttämisestä (nk. jäädytetty regulaatiotase), jonka osalta Energiavirasto itse totesi, että ”sähkömarkkinalain mukaisesti verkonarvon tulisi kuvata sen markkina- tai käyttöarvoa ja [akateemisen työryhmän] lausunnon mukaisesti ehdotettu verkonarvon määrittäminen ei enää kuvaisi verkon markkina- tai käyttöarvoa”

Energiavirasto ei ole millään tavalla indikoinut tämän näkemyksen olevan virheellinen aiemmin tai edes nyt lausunnonle annetuissa menetelmäluonnoksissa tai perusteluissa. Pidämme esitystä verkon arvon jäädyttämisestä sähkömarkkinalain vastaisena.

Pidämme Energiaviraston esitystä lainvastaisena myös siltä osin, kun sähkömarkkinalain esitöissä (HE 20/2013) todetaan, että ”Hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen.” Energiavirasto ei ole arvioinut esittämänsä muutoksen vaikutuksia verkkoyhtiöiden investointikykyyn ja investointien rahoittamiseen pitkällä aikavälillä.

Sähkömarkkinalain esitöihin (HE 20/2013) on kirjattu tavoitteeksi ”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.” Verkon arvon jäädyttäminen johtaa pitkällä aikavälillä tilanteeseen, jossa verkkoyhtiöt eivät voi tulorahoituksella kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kustannuksia. Verkon arvon jäädyttämistä koskeva esitys on myös tältä osin sähkömarkkinalain tavoitteiden vastainen.

Pidämme lainmukaisuuden näkökulmasta välttämättömänä, että verkon arvon määrittämisperusteita koskevat muutosesitykset perutaan ja verkon arvon määrittämisen osalta palataan Energiaviraston maaliskuussa esittämän luonnoksen mukaisiin menetelmiin.

MUUT ESITETYT MUUTOKSET

Energiavirasto esittää myös joitain muita muutoksia lokakuussa lausunnonla olleeseen luonnokseen. Osa näistä esityksistä on oikeansuuntaisia, mutta vaikuttavuudeltaan ne ovat huomattavasti verkon arvon jäädyttämistä koskevaa esitystä pienempiä.

Pidämme perusteltuna Energiaviraston esittämiä pieniä muutoksia kohtuullisen tuottoasteen määrittämisperusteisiin. Samoin pidämme perusteltuna purkukustannusten käsittelyn tarkentamista.

Pidämme perusteltuna investointikannustimen hyötyleikkuriin esitettyä lievennystä. Huomautamme kuitenkin uudelleen, että hyötyleikkuri ei toimi tarkoituksenmukaisella tavalla, jos investointihanke toteutuu useamman vuoden aikana. Tämä on tyypillistä varsinkin suuremmissa hankkeissa. Maksuerien siirtyä eri vuosina ei myöskään ole tasainen vaan yhtenä vuonna voi valmistua merkittävästi enemmän hankkeita kuin toisena. Leikkuria tulisi kehittää siten, ettei se rankaise yhtiöitä kirjanpitolain noudattamisesta eikä ohjaa investointien toteutusajankohtaa epätarkoituksenmukaisesti. Yksi vaihtoehto olisi tarkastella kannustinta valvontajaksotasoisesti, ei vuositasolla.

Yksikköhintojen osalta korostamme vielä, että verkkokomponenttien yksikköhinnat muodostavat merkittävän osan valvontamenetelmien kokonaisuudesta ja siten kannustamme Energiavirastoa panostamaan yksikköhintojen huolelliseen läpikäyntiin ja tarvittavien tarkastusten tekemiseen, jotta voidaan mahdollisimman hyvin varmistua siitä, että asetettavat yksikköhinnat kuvaavat todellisia kustannuksia.

VALVONTAMENETELMIEN VALMISTELUPROSESSI ON EPÄONNISTUNUT

Vakaa sääntely-ympäristö on kriittisin edellytys sille, että verkkoinvestoinnit voidaan suunnitella ja toteuttaa pitkäjänteisesti. Valvontamenetelmien muutokset on valmisteltava ennakoivasti ja huolella pitkälle aikavälille perustuen sidosryhmien aitoon kuulemiseen sekä laadukkaaseen vaikutustenarviointiin.

Olemme erittäin petettyneitä valvontamenetelmien valmisteluun sekä aikataulun että vaikutustenarviointien osalta. Emme pidä millään tavalla kohtuullisena tai hyvän hallintotavan mukaisena, että vain kaksi ja puoli kuukautta ennen menetelmien vahvistamista kahdeksalle seuraavalle vuodelle, Energiavirasto esittää isoa periaatteellista muutosta mallin pitkäaikaisiin toimintaperiaatteisiin, erityisesti, kun muutoksella on erittäin merkittäviä vaikutuksia mallin ohjausvaikutuksiin sekä yhtiöiden talouteen ja verkkojen kehittämisen edellytyksiin.

Tämän suuruusluokan muutoksista olisi välttämätöntä käydä laajapohjaista vuoropuhelua kaikkien merkittävien sidosryhmien kanssa (esim. sidosryhmäneuvottelukunta). Lisäksi olisi aivan välttämätöntä arvioida muutosten vaikutuksia paitsi lyhyen aikavälin hinnoitteluvaraan, myös pitkän aikavälin investointikyvykkyyteen ja ohjausvaikutuksiin. Valmisteluprosessi on ollut vakavasti epäonnistunut ja sidosryhmien kannalta kohtuuton.

Energiaviraston vaikutustenarvioinnit ovat olleet riittämättömiä, eikä niitä ole kaikilta osin edes vielä viraston kertoman mukaan julkaistu. Energiaviraston asettamat valvontamenetelmät vaikuttavat keskeisellä tavalla verkkotoimintaan, mutta myös verkon käyttöihin ja koko suomalaisen

yhteiskunnan kehittämiseen. Menetelmiin esitettävien muutosten tulisi tästä syystä perustua vaikutusten etukäteiseen arviointiin, jossa on huomioitu laajasti menetelmien vaikutukset verkkotoimintaan ja verkon käyttäjiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

LOPPUSANAT

Suomessa verkkoihin on tähän asti ollut mahdollista investoida yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin vastaamiseksi. Samalla sähköverkkopalvelun hinta suhteutettuna asiakaskohtaiseen verkon määrään on Suomessa Euroopan alimpia. Kohtuullisen hinnan ja laadukkaan verkkopalvelun tulee olla tavoitteena myös tulevaisuudessa. Esitetyt menetelmämuutokset, erityisesti valvontamenetelmien mukaisen verkon arvon jäädyttäminen, ohjaavat päinvastaiseen suuntaan ja esitetyillä, investointikyvykkyyttä merkittävästi heikentävillä menetelmillä verkoista uhkaa muodostua yhteiskunnan puhtaan siirtymän ja sähköistymiskehityksen este.

Lopuksi kiitämme vielä mahdollisuudesta lausua muutoksista sähköön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmiksi.

Ystävällisin terveisin

Ina Lehto, johtava asiantuntija

Verkot ja palvelut

Energiateollisuus ry

Lehto Ina
Energiateollisuus ry

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät tunnistaa verkonhaltioiden ja sijoittajien näkemykset aiemmin ehdotettuihin muutoksiin. Huomautamme kuitenkin, että kun kyseessä on monopoliin perustuva toiminta, jossa normaalit yritystoiminnan periaatteet eivät päde, tarvitaan tasapainottavaa sääntelyä.

Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan nyt ehdotettavat muutokset voivat lisätä riskiä siitä, että ongelmat, joita nykyisillä valvontajaksoilla on havaittu, jatkuvat myös tulevilla valvontajaksoilla. Pidämme tärkeänä sitä, että akateemisen työryhmän jakeluverkkoyhtiöille suuntaamiin ongelmiin puututaan myös kantaverkkoyhtiöiden osalta.

Näkemyksemme mukaan monopoliin perustuvan sähköverkkotoiminnan valvontajärjestelmän tulisi olla läpinäkyvä, tarvittavat investoinnit turvaava ja samaan aikaan kohtuullisen tuoton verkonhaltijoille tuova sekä kohtuulliset kustannukset sähköä käyttäville pk-yrityksille takaava.

Malinen Petri
Suomen Yrittäjät ry

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

OX2 kiittää mahdollisuudesta lausua esitetyistä muutoksista sähköverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmiin. OX2:lla on kehityksessä 5,8 GW:n edestä maatuulivoimaa, 16,1 GW merituulivoimaa ja 1 GW aurinkovoimaa. OX2:n uusiutuvan energian hankkeet vaativat toteutuakseen panostuksia kanta- ja jakeluverkkojen kehittämiseen.

Olemme huolissamme siitä, että viimeisin esitys ei riittävässä määrin huomioi aiemmalla lausuntokierroksella esitettyjä huolia mallin vaikutuksesta verkkojen kehittämiseen.

Vihreä siirtymä lisää merkittävästi sähkönkulutusta, kun teollisuus ja liikenne sähköistyvät ja vedyntuotanto elektrolyysin avulla yleistyy. Hallitus tavoittelee sähköntuotannon tuplaamista, mikä asettaa vaatimuksia verkon ennakoivalle ja systemaattiselle kehittämiselle. Yksi Suomen vahvuuksista uusiutuvan energian ja muiden vihreän siirtymän investointien houkuttelemisessa on ollut toimiva ja kehittyvä sähköverkkomme.

Verkkoinvestoinnit katetaan asiakkailta perittäviltä liittymismaksuilla ja siirtomaksuilla, jolloin verkkoyhtiöiden toiminta on kannattavaa ja investoinnit sujuvia. On tärkeää, että verkkoyhtiöillä on jatkossakin kannustimet investoida verkon kehittämiseen. Suunnitellut uudistukset voivat vaarantaa suomalaisten uusiutuvan energian ja vihreän teollisuuden hankkeiden rahoituksen, koska kanta- ja jakeluverkkojen kehityksen hidastuminen tai epäily kehityksen hidastumisesta voi heikentää kansainvälisten rahoittajien kiinnostusta tehdä sijoituksia suomalaisiin hankkeisiin.

On ensiarvoisen tärkeää varmistaa, etteivät sähköverkon valvontamenetelmät vaaranna Fingridin ja alueverkkoyhtiöiden edellytyksiä toteuttaa verkkojen kehittämiseen tarvittavia investointeja.

Kilpi Lyydia
OX2

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Tuulivoimayhdistys (STY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa valvontamenetelmiin lausuntopalautteen perusteella tehdyistä muutoksista.

Energiavirasto esitti lokakuussa lausunnolle antamissaan valvontamenetelmäluonnoksissa erittäin merkittäviä muutoksia valvontamenetelmiin suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin sekä maaliskuussa lausunnolla olleisiin luonnoksiin (nk. ensimmäisiin suuntaviivoihin).

STY on jo aiemmassa lausunnossaan ilmaissut huolensa uusien valvontamenetelmien lokakuun luonnoksen vaikutuksista puhtaan siirtymän investointeihin ja Suomen investointiympäristöön. STY näkee, että Energiaviraston valmistelemat esitetyt muutokset eivät riittävästi korjaa lokakuun luonnoksen haasteita. Nyt esitetyt valvontamenetelmät hidastaisivat Suomen puhdasta siirtymää ja vaarantaisivat Suomen investointiympäristöä, jossa puhdas sähkö on avainasemassa teollisuuden investointien houkuttelemisessa Suomeen.

STY:n näkemyksen mukaan Energiaviraston lokakuun luonnokseen valmistelemista muutoksista huolimatta vaikuttaa siltä, että valvontamenetelmien muutosten vaikutuksia verkkoyhtiöiden investointikykyyn ei ole arvioitu riittävästi. Myöskään valvontamenetelmien vaikutuksia puhtaan energian hankkeiden investointeihin ei ole valmistelussa arvioitu riittävästi. Riittävä ja tarpeeksi pitkälle katsova vaikutusten arviointi on kriittisen tärkeää ja tulee toteuttaa huolellisesti.

STY pitää tärkeänä, ettei verkkoyhtiöiden investointikyky heikkene ja luo epävarmuutta puhtaan energian verkkoliittynöille. On ensisijaisen tärkeää, että Suomen kantaverkon ja jakeluverkon asema vahvana kilpailutekijänä säilyy, jotta erotumme myönteisesti verrattuna kilpailijamaihimme.

STY yhtyy Fingridin ehdotuksiin kantaverkon valvontamenetelmiksi.

STY:n tavoitteena on edistää tuulivoimaa Suomessa, vaalia tuulivoiman yleistä hyväksyttävyyttä, ja välillisesti tukea Suomen kilpailukykyä sekä uuden puhtaan teollisuuden tulemistä Suomeen puhtaan sähkön myötä. Tuulivoima-ala on omaksunut toimintatavakseen vastuulliset käytännöt, joilla huomioimme tuulivoiman vaikutukset ympäristöön, laajasti yhteiskuntaan sekä myös sähköverkkoon.

Villikari Veera
Suomen Tuulivoimayhdistys ry

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SUOMEN SÄHKÖNKÄYTTÄJIEN LAUSUNTO ASIASTA: KUULEMINEN MUUTOKSET SÄHKÖN KANTAVERKKOTOIMINNAN HINNOITTELUN VALVONTAMENETELMÄT

Suomen sähkökäyttäjät ry (ELFi) kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä asiasta 3880/040300/2023.

Edustamme yli 1 GWh vuodessa kuluttavia sähkön netto-ostajia, joiden osuus on noin 20 % sähkön kokonaiskulutuksesta Suomessa. Jäsenyrityksemme ovat kaupan, teollisuuden ja palvelualojen yrityksiä, joille tehokkuus ja kustannusvastaavuus lakisääteisissä monopoliliiketoiminnoissa on erittäin merkityksellistä sekä yritysten kilpailukyvyllä että asiakkaidensa ostovoimalle.

ELFin yleiset kommentit

Lainsäätäjä ja viranomaiset määrittelevät kantaverkkoyritysten voitoille ja osin myös kantaverkkoyritysten muille liiketoiminnoille taloudelliset raamit. Asiakkaiden näkökulmasta on tärkeää, että Energiavirasto kehittää valvontamenetelmiään entistä kustannusvastaavamaksi ja kohtuullisemmaksi.

Kantaverkkoyhtiölle käytetään vastaavaa mallia kuin jakeluverkkoyhtiöille. Pidämme tärkeänä sitä, että akateemisen työryhmän jakeluverkkoyhtiöille suuntaamiin pääongelmiin puututaan myös kantaverkkoyhtiöiden osalta yritysten tuottoja kohtuullistamalla.

Aikaisemmassa lausunnossamme syksyllä 2023 mainitsimme seuraavasti:

”Kustannusvastaavuuteen liittyen nyt ehdotettu malli 6. ja 7. valvontajaksoille on mielestämme kehittynyt merkittävästi oikeaan suuntaan.”

Nyt ehdotetut muutokset vievät valvontamallia edellistä ehdotusta kauemmaksi kustannusvastaavuudesta. Perusteluina esitetyt huolet verkonhaltijoiden rahoituksen riittävydestä verkkotoiminnan investointeihin ei mielestämme kohene merkittävästi muokkaamalla tuottomallin ehtoja, jotka ensisijaisesti mahdollistavat aikaisempaa ehdotusta suurempien voittojen kotiuttamisen.

Sitä, miksi muutoksia on edelliseen ehdotukseen tehty, emme useiden keskeisten muutosehdotusten osalta pysty verifioimaan. Viimeisimmästä ehdotuksesta puuttuu Energiaviraston tekemä vaikutusten arviointi. Emme tiedä, mikä on Energiaviraston näkemys asiakkaille tulevasta lisäkustannusrasitteesta.

Olemme epäilleet, että nykyinen valvontamalli ei ole sähkömarkkina-asetuksen 18 artiklan mukainen. Tämä epäily ei ole Energiaviraston viimeisimpien muutosehdotusten myötä lieventynyt.

ELFin yksityiskohtaiset kommentit

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma (2.1, 2.1.1 ja 2.1.2)

Energiavirasto analyysin perusteella erityisesti verkonhaltijat ovat esittäneet huolen rahoituksen riittävydestä verkkotoiminnan investointeihin 2024–2031 esitettyjen verkon yksikköhintojen jäädyttämiseen ja inflaation käsittelyyn liittyvien muutosten johdosta. Ymmärryksemme mukaan tämä on peruste valvontamallin viimeisille muutoksille.

ELFin analyysien mukaan kyseinen toimi ei vaikuta rahoituksen riittävyyteen kantaverkkotoiminnan investointeihin 2024–2031. Ensisijaisesti muutos edelliseen ehdotukseen antaa yhteensä verkkoyhtiöille oikeuden tulouttaa omistajilleen vuosittain noin 100 M€ enemmän kuin aikaisempi ehdotus. Tämä on merkittävä vähennys yritysten ja kansalaisten ostovoimaan seuraaville kahdeksalle vuodelle. Jo kansalaisten yleisen oikeusturvan pohjalta olisi viimeisimpien muutosehdotusten vaikutusarviot olla tehtynä ja osana tätä lausuntopyyntöä.

Emme tue nyt ehdotettua muutosta, vaan toivomme valvontamallin palautettavan ehdotuksen 3172/040300/2023 mukaiseksi.

Kohtuullinen tuottoaste (3.2.4, 3.2.6, 3.3.2 ja 3.5)

WACC:in määrittely valvontamallissa mielestämme ei ole oikein. WACC tulisi ehdottomasti määritellä pääomarakenteen suhteen yrityskohtaiseksi.

Kantaverkkoliiketoiminnalle oikea verrokkiryhmä ei ole markkinaehtoisesti toimivat pörssilistatut yritykset. Suomessa on EU-lainsäädännön mukaisesti muokattu Fingridin omistusrakennetta siten, että enemmistö osakkeista on valtion hallussa, poissa markkinoilta. Myös pääoman tuottoasteen tulisi heijastaa tätä omistusta.

Mielestämme oikea tapa määritellä oman pääomantuottoaste kantaverkkoyhtiölle olisi kymmenen vuoden Suomen valtion riskitön korko lisättynä kiinteällä tuottoprosentilla, jolloin kantaverkon investoinnit olisivat samalla tasolla muiden infrahankkeiden kanssa.

Kunnioittavasti

Pasi Kuokkanen

Suomen Sähkökäyttäjät ry

Kuokkanen Pasi
Suomen Sähkökäyttäjät ry

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ilmatar Energy Oy kiittää mahdollisuudesta lausua esitettyihin sähkönjakelun sekä kantaverkkotoiminnan valvontamenetelmien muutoksiin.

Haluamme edelleen korostaa jo ensimmäisellä lausuntokierroksella esitettyä näkemystämme.

Ilmattaren tavoitteena on tuoda uusiutuvaan energiaa suomalaisen yhteiskunnan saataville seuraavan vuosikymmenen aikana merkittävä määrä investoiden voimantuotantoon sekä säätöratkaisuihin 300-500 M€ vuodessa. Näiden investointien myötä Suomesta on mahdollista rakentaa tulevaisuuden teollinen menestystarina, jonka keskiössä on kilpailukykyinen uusiutuva energia, toimiva sähkövoimajärjestelmä verkkoineen, sekä stabiili, ennakoitava ja houkutteleva investointiympäristö.

Nyt esitettyjen valvontamenetelmien muutokset koskettavat suoraan Ilmattaren tärkeitä sidosryhmiä, joista etenkin kantaverkolla on äärimmäisen keskeinen rooli uusiutuvan energian verkkoon liittämisen, sekä sitä kautta tuotannon integroimisessa sähkömarkkinoille. Toisaalta näemme, että tällaisilla äkillisillä muutoksilla voi olla välillisiä vaikutuksia myös toisiin Ilmattaren kannalta merkittäviin sidosryhmiin, joita ovat esimerkiksi kansainväliset infrastruktuuriin sijoittavat tahot. Vaikutus voi näkyä investointiympäristön houkuttelevuuden laskuna ja tätä kautta vaikeuttaa Suomen kilpailukykyä rahoituksen saatavuuden näkökulmasta.

Lisäksi on hyvä tunnistaa, että tällaiset infrastruktuuriin sijoittavat tahot eivät pelkästään katso yksittäistä infrastruktuurisegmenttiä vaan toimivat poikkileikkaavasti. Toisin sanoen sama taho saattaa rahoittaa sähköntuotantoa, sähköverkkotoimintaa ja myös teollista toimintaa, jossa sähköenergialla on merkittävä rooli. Mitä pidemmälle vihreä siirtymä etenee ja sitä myöden sektori-

integraatio syvenee, niin entistä yleisemmäksi edellä mainittu monialainen rahoittaminen tulee. Tällöin toiminnan rahoittaminen monimutkaistuu jo itsessään sijoittajan näkökulmasta. Tätä ongelmaa voidaan lieventää sillä, että markkinoiden pelisäännöt ovat selkeä ja läpinäkyvät, sekä niihin vaikuttavaa sääntelyä kehitetään pitkäjänteisesti pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti.

Suomi on osa eurooppalaista sähkömarkkinaa, mutta valitettava tosiasia on, että olemme fyysisesti sähkömarkkinan reunalla ja todellinen teollinen kysyntä Keski-Euroopassa. Myös globaalista näkökulmasta jonkinlainen uusjako on käynnissä ja Euroopan kilpailukyky on koetuksella. Viime vuosina on kuitenkin havahduttu, että Suomella on huikeasti potentiaalia uusiutuvassa energiassa ja energiaintensiivisissä korkean jalostusarvon tuotteissa. Tämä vaatii kuitenkin useita onnistumisia houkuttelevan investointiympäristön luomiseksi ja kaikkien tahojen hyvää yhteistyötä.

Sääntelyllä ja valvonnalla on keskeinen rooli osana sähkönjakelu- tai kantaverkkoliiketoimintaa, mutta toisaalta myös suuri vastuu yhteiskuntaa palvelevien infrastruktuurien suhteen. Toivomme että Energiavirasto harkitsee vielä tarkoin mahdollisia suoria ja välillisiä vaikutuksia, joita nyt ehdotetut valvontamenetelmät voivat aiheuttaa.

Keskinen Antti
Ilmatar Energy Oy

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

N3M Power on yritys joka toimii Etelä-Suomessa, ja se on erikoistunut sähköverkkojen rakentamiseen ja ylläpitoon viimeisten 17 vuoden ajan. Nämä vuodet ovat olleet täynnä panostuksia sähköverkkoon, ja investoinnit ovat tehneet Suomesta tähän asti vertaansa vailla olevan sähköverkon moniin muihin Euroopan maihin verrattuna.

Nyt Suomi kohtaa ennennäkemättömän tilanteen, kun kohtaamme energiamurroksen, joka asettaa valtavia vaatimuksia sähköverkolle. Valitettavasti ehdotettu regulaatiomalli voi johtaa siihen, että ne investoinnit, joita verkko niin kipeästi tarvitsee, saattavat jäädä toteutumatta. Suomi on riskissä jäämään jälkeen kilpailussa houkutella investointeja vihreään energiaan.

Elämme aikakautta, jolloin meidän tulisi panostaa enemmän kuin koskaan sähköverkkoon, jotta voimme vastata energiamuutoksen asettamiin tarpeisiin. Nyt ehdotettu sääntelymalli saattaa johtaa seuraaviin ongelmiin:

- Investointien häipyminen
- Sähköverkko, joka ei vastaa tulevaisuuden tarpeita
- Työvoiman pako alalta
- Valtavia Huoltovarmuus ongelmia
- Infrarakentajien konkurssit tai alanvaihto

Toivomme kovasti että nyt suunniteltu regulaatiomalli vielä muokattaisi sellaiseksi että se mahdollistaa investointeja sähköverkkoon ja että malli pysyisi samanlaisena koko tarkastus kauden aikana.

Nylund Mikael
N3M Power

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset huomiot

Lausuntopyyntö

Energiavirasto on pyytänyt sidosryhmiltä lausuntoa muutosehdotuksiin päätösluonnoksesta koskien verkonhaltijan sähkön kantaverkkotoiminnan tuoton määrittämistä koskevien menetelmien vahvistamista kuudennelle 1.1.2024 – 31.12.2027 ja seitsemännelle 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksolle (Dnro 3880/040300/2023) ("Muutosluonnos") ja varannut sidosryhmille mahdollisuuden lausua Muutosluonnoksesta lausuntopalvelun kautta viimeistään 15.12.2023.

Tiivistelmä lausunnon sisällöstä

Fingrid toistaa jo päätösluonnokseen 10.11.2023 antamansa lausunnon. Muutosluonnos ei anna aihetta muuttaa suurelta osin jo aikaisemmin lausuttua, ja Fingrid katsoo, että sen aikaisemmin esiin nostamia huolia päätösluonnoksesta ei ole Muutosluonnoksessa juurikaan huomioitu.

Fingrid katsoo, että Muutosluonnos ei merkittävästi paranna aikaisempaan päätösluonnokseen verrattuna yhtiön edellytyksiä tehdä kehittämissuunnitelmansa mukaisia mittavia investointeja kantaverkkoon. Yhtiön kehityssuunnitelman perustana on vihreän siirtymän mahdollistaminen ja sen mukaisesti laajemmat yhteiskunnalliset ilmastotavoitteet.

Fingrid toteaa, että nykyinen valvontamalli on tuottanut yhden Euroopan halvimmissa tariffitasoista, korkean käyttövarmuuden, mahdollistanut nopean uusiutuvan sähkön lisäämisen Suomessa ja Suomen kantaverkko on eurooppalaisessa vertailussa huippukunnossa. Voidaan siis kysyä, miksi tällainen muutos pitää nyt tehdä ja vaarantaa näin koko vihreän siirtymän miljardien eurojen investointien toteutuminen Suomessa. Sekä vihreän siirtymän ilmasto- ja ympäristötavoitteiden että energian huoltovarmuustavoitteiden toteutuminen kuin myös sääntely-ympäristön ennakoitavuus on erityisen kriittistä tulevinä vuosina ja luovat pohjan koko Suomen kilpailukyvyille.

Muutosluonnos on kantaverkonhaltijan kannalta lievä parannus aikaisempaan valvontapäätösluonnokseen, mutta edelleen kokonaisuutena arvioiden riittämätön korjaus vaikutuksen koskiessa käytännössä kuudennen valvontajakson ensimmäisiä vuosia 2024—2026. Muutosluonnoksessa edelleen esitetään vanhan verkko-omaisuuden arvon jäädyttämistä käyttämällä vuoden 2023 yksikköhintaluetteloa. Energiavirasto esittää tällöin vanhan verkko-omaisuuden arvostamista neljännen valvontajakson alun vuoden 2016 yksikköhintaluettelon perusteella riippumatta investointivuodesta ja verkon iästä. Yksikköhintaluetteloa ei päivitetty viidennelle valvontajaksolle, vaan myös vuosina 2020—2023 käytössä oli vuoden 2016 yksikköhintaluettelo. Vuoden 2024 jälkeen tehtyjen investointien osalta yksikköhintoina käytettäisiin uuden valvontajakson päivitettyjä yksikköhintoja ja investoinneille laskettaisiin vuosikohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla hankinta-arvo sekä nykykäyttöarvo. Näin ollen Muutosluonnoksen parannukset aikaisempaan valvontapäätösluonnokseen jäivät kantaverkonhaltijan kannalta vähäisiksi.

Sekä Muutosluonnos että aikaisempi valvontapäätösluonnos johtavat siten kantaverkonhaltijan kannalta valvontamenetelmiin, jotka olisivat merkittävästi heikommat kuin nykyiset valvontamenetelmät verkon arvostusmenetelmään tehdyn muutoksen johdosta.

Muutosluonnos on jälleen valmisteltu hyvin nopealla aikataululla ja ilman muutosten vaikutusten arviointia. Muutosten johdosta aikaisempi Energiaviraston laatima vaikutusarviointi on entistä puutteellisempi ja johtaa virheelliseen lopputulokseen. Energiavirasto ei siis edelleenkään pysty arvioimaan, mihin lopputulokseen ja ohjausvaikutukseen uudet valvontamenetelmät kokonaisuutena arvioiden johtavat ja mitkä ovat valvontamenetelmien taloudelliset vaikutukset verkonhaltijoille ja laajemmin koko yhteiskunnalle. Muutosluonnos on lisäksi myös jo itsessään hyvin tulkinnanvarainen asiakirja, joka ei täytä hyvälle hallintotavalle asetettuja vaatimuksia.

Sähkömarkkinalaki määrittää järjestelmävastuuseen asetetun kantaverkonhaltijan tehtävät ja velvoitteet. Sähkömarkkinalain ja sen nojalla annettujen säädösten mukaisesti valvontamenetelmien tulee turvata Fingridille osoitettujen tehtävien toteuttaminen sekä taata kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Lisäksi sähkömarkkinalain valvonnasta annetussa laissa Energiaviraston toiminnalle on asetettu yleistavoitteita, joihin kuuluu mm. asiakkaiden tarpeisiin suuntautuneiden varmojen, luotettavien, tehokkaiden ja syrjimättömästi toimivien sähköverkkojen kehityksen edistäminen ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähkön tuotannon liittäminen verkkoon ja

markkinoillepääsyn mahdollisten esteiden poistaminen Energiaviraston suorittaessa valvontalaissa asetettuja tehtäviä. Näiden yleistavoitteiden ohjaamana myös Energiaviraston tulee siten huomioida vihreän siirtymän ja ilmastolakien kanssa yhteneväiset yhtiölle asetetut velvoitteet verkon kehittämisessä ja uusiutuvan energian verkkoonpääsyn mahdollistavissa investoinneissa, kun se valvontalain mukaisesti vahvistaa ehdot ja menetelmät verkkopalveluiden hinnoittelulle. Aikaisempi valvontapäätösluonnos nyt tehtyine Muutosluonnoksineen ei mahdollista yhtiölle sähkömarkkinalaissa sekä muussa lainsäädännössä määritettyjen tavoitteiden täysimittaista toteuttamista eivätkä ne täytä Energiaviraston toiminnalle valvontalaissa asetettujen yleistavoitteiden toteutumista.

Fingrid arvio, että Muutosluonnos yhdessä aikaisemman päätösluonnoksen kanssa johtavat valvontamenetelmiin, jotka

- 1) heikentävät Fingridin investointikykyä ja johtavat kantaverkon kehittämissuunnitelman sopeuttamiseen;
- 2) vaarantavat vihreän siirtymän investoinnit Suomessa;
- 3) alentavat Fingridin varautumiskykyä tuotannon ja kysynnän vaihteluihin ja häiriöihin sähköjärjestelmässä.

Fingridin esittää, että

- 1) vuonna 2024 alkavalla valvontajaksolla jatketaan verkko-omaisuuden arvostuksen osalta nykyisen kaltaisella valvontamallilla, kuitenkin niin, että verkko-omaisuus uudelleen arvostetaan nykykäyttöarvoon 4 vuoden välein;
- 2) ennen vuotta 2024 tehdyt investoinnit ja verkko-omaisuus arvostetaan nykykäyttöarvoon vuoden 2024 yksikköhinnoilla ja oikaistussa tuloksessa sovelletaan JHA-poistoja;
- 3) valvontapäätöksessä huomioidaan myös muut jäljempänä tässä lausunnossa esiin nostetut seikat.

Fingrid katsoo myös, että Energiaviraston tulisi käynnistää kattava valvontamenetelmien taloudellisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiprosessi vuoden 2024 aikana. Fingrid voi osallistua yhteistyöhön Energiaviraston kanssa vaikutusten arviointiin kantaverkkoliiketoiminnan osalta, jotta valvontamenetelmät jatkossakin mahdollistavat Fingridille sähkömarkkinalaissa asetettujen lakisääteisten tehtävien hoitamisen, muusta lainsäädännöstä tulevien määräysten toteuttamisen ja verkon kehittämisen asiakkaiden ja muiden sidosryhmien tarpeet huomioiden.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkko-omaisuus tulee päivittää käyttäen päivitettyjä yksikköhintoja

Fingrid toistaa päätösluonnokseen 10.11.2023 antamansa lausunnon verkko-omaisuuden arvostamismenetelmiin esitettyjen muutosten osalta seuraavin lisähuomioin.

Muutosluonnoksessa edelleen esitetään vanhan verkko-omaisuuden arvon jäädyttämistä käyttämällä vuoden 2023 yksikköhintaluetteloa. Energiavirasto esittää tällöin vanhan verkko-omaisuuden arvostamista neljännen valvontajakson alun vuoden 2016 yksikköhintaluettelon perusteella riippumatta investointivuodesta ja verkon iästä. Yksikköhintaluetteloa ei päivitetty viidennelle valvontajaksolle, vaan myös vuosina 2020—2023 käytössä oli vuoden 2016 yksikköhintaluettelo. Vuoden 2024 jälkeen tehtyjen investointien osalta yksikköhintoina käytettäisiin uuden valvontajakson päivitettyjä yksikköhintoja ja investoinneille laskettaisiin vuosikohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla hankinta-arvo sekä nykykäyttöarvo.

Nyt valmistellut valvontamenetelmät romuttavat siten jo aikaisemmin tehtyjen investointien kannattavuuden, mikä vaarantaa myös tulevien investointien rahoitettavuutta. Vuosien 2016—2023 aikana, jolloin kantaverkon arvostus Muutosluonnoksen mukaisesti jäädytettäisiin vuoden 2016 kustannusten tasolle, Fingrid on investoinut 1,5 miljardilla eurolla ja tehnyt yli miljardilla eurolla investointipäätöksiä vuoteen 2026 ulottuvista hankkeista puhtaaseen siirtymään. Vuonna 2024 kehittämissuunnitelman asiakastarpeista riippuvia kantaverkkoinvestointeja tulee päätettäväksi arviolta noin miljardin euron edestä tuleville vuosille.

Luottamus tehdä mittavia ja pitkäikäisiä verkkoinvestointeja on vahvasti perustunut siihen sähkömarkkinalain valmisteluaineistoihin sisältyneisiin edellytyksiin, että verkko-omaisuuden arvostus tulee perustua todelliseen markkina-arvoon ja nykykäyttöarvoon, mikä on tarkoittanut verkko-omaisuuden jaksottaista oikaisua päivitettyjen yksikköhintojen perusteella. Energiavirasto on johdonmukaisesti itse puoltanut lain kehys ja menetelmien muodostama kokonaisuus huomioiden nimenomaisesti mallia, jossa verkko-omaisuus uudelleenarvostetaan valvontajakson alussa ja viestinyt tämän mukaisesti mm. keväällä 2023 pidetyssä verkkotoiminnan ajankohtaispäivässä, että verkko-omaisuus tullaan oikaisemaan valvontajaksoittain neljän vuoden välein päivitettävillä yksikköhinnoilla. Myös jo aikaisemmin uusien valvontamenetelmien valmistelun yhteydessä sidosryhmäneuvottelukunnassa Energiaviraston näkemys akateemisen työryhmän raportissa lausuttuun jäädytetyn regulaatiotaseen malliin oli, että sähkömarkkinalain mukaisesti verkonarvon tulisi kuvata sen markkina- tai käyttöarvoa ja jäädytetyin arvoin tehty reguloidun verkonarvon määrittäminen ei enää kuvaisi verkon markkina- tai käyttöarvoa. Niin ikään DCF Economics S.r.l:ltä Energiaviraston tilaamassa selvitysraportissa tuottopohjan uudelleenarvostaminen kunkin menetelmäkauden alussa käyttäen yksikköhintoja on katsottu muodostavan Energiaviraston soveltaman menetelmän ja myös siinä on esitetty Energiaviraston suunnitelmana olleen käyttää päivitettyä yksikköhintaluetteloa kuudennen valvontajakson alussa tuottopohjan määrittämiseen. Tämä oli myös verkonhaltijoiden käsitys, kun verkonhaltijoilta kerättiin päivitettyjä yksikköhintatietoja, että niitä käytetään nimenomaisesti verkko-omaisuuden (uudelleen) määrittämistä varten. Energiaviraston näin yleisesti viestityt ja vahvistetut näkemykset verkon arvostukseen liittyvästä sääntelykehikon ohjaamasta valvontamallista myös tulevien kuudennen ja seitsemännen valvontajakson osalta on luonnollisesti luonut Fingridille oikeutettuja odotuksia

luottaa aikaisemman valvontakäytännön jatkumiseen. Muutosluonnoksen ja sitä edeltäneen päätösluonnoksen täyskäännös verkon arvon määrittämisessä jäädytetyillä historiallisilla yksikköhinnoilla onkin tapahtunut siten hyvin ennakoimattomasti vain hetkeä ennen uuden valvontajakson alkamista ja murentanut luottamusta valvontakäytännön jatkuvuuteen ja johdonmukaisuuteen sekä hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Vastaavasti verkkotoiminnan hinnoitteluperiaatteiden on tullut sallia riittävä tulonmuodostus kustannusten kattamiseen, verkon kehittämiseen sekä kolmanneksi antamaan verkonhaltijalle kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Tulonmuodostuksen riittävyys kytkeytyy vahvasti siihen edellytykseen, että kantaverkkoyhtiöllä säilyy nykykäyttöarvossaan oleva tuottopohja.

Fingrid esittää edelleen, että verkko-omaisuus arvostetaan kuudennen valvontajakson alkuun nykyisiä verkon rakentamiskustannuksia vastaavilla yksikköhinnoilla nykykäyttöarvoon. Tämän mukainen menetelmä kokonaisuutena johtaa sellaiseen lopputulokseen, joka säilyttää verkko-omaisuuden arvon ja luo osaltaan edellytykset toteuttaa tulevien vuosien historiallisen laajan investointiohjelman. Fingridin näkemyksen mukaan neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla voimassa olevien valvontamenetelmien mukaisen verkko-omaisuuden arvostamisen menetelmän jatkamista puoltaa se, että se on mahdollistanut nykyisen optimaalisen ja tehokkaan tavan ylläpitää verkkoa niin kauan kuin se on teknistaloudellisesti järkevää.

Mikäli Muutosluonnos kantaverkkotoiminnalle jää voimaan, edellytykset vuonna 2024 päätettäville kantaverkkoinvestoinneille heikkenevät merkittävästi, ja kantaverkon kehittämissuunnitelmaa joudutaan sopeuttamaan. Samalla jo päätetyt ja toteutuneet investoinnit heikentäisivät Fingridin rahoituksen edellytyksiä sääntelytaseen heikentyessä rajoittaen yhtiön tulevaisuuden investointikykyä. Investointiohjelman jatkon ja korkean käyttövarmuuden säilyttämisen kannalta keskeistä on nyt löytää ja toteuttaa kestäviä ratkaisuja esitetyistä valvontapäätösluonnoksista poiketen.

Pullonkaulatuloilla rahoitetut komponentit

Rajasiirtoyhteyksien investointien turvaamiseksi Fingrid pitää hyvänä, että Muutosluonnoksessa on esitetty pullonkaulatuloilla rahoitetuille komponenteille sallittavaksi tasapoistot.

Muilta osin Fingrid toistaa päätösluonnokseen 10.11.2023 antamansa lausunnon pullonkaulatulojen ja niillä rahoitettavien komponenttien osalta ja esittää, että

1. kertyneet pullonkaulatulot tulee käsitellä kokonaisuudessaan niin, että ne eivät pienennä nykyisen valvontamallin mukaista tuottopohjaa ja sallittua tuottoa;
2. pullonkaulatuloilla rahoitetut komponentit huomioidaan oikaistussa jälleenhankinta-arvossa ja niille saadaan tasapoistot mukaan lukien tasapoistojen vuotuinen verkon nykykäyttöarvostuksen muutos; ja
3. pullonkaulatuloilla rahoitetut rajayhdysjohtoinvestoinnit huomioidaan nykykäyttöarvossa ja niille saadaan WACC-malliin perustuva oman pääoman tuotto huomioiden rajayhdysjohtojen riskisyys.

Kohtuullinen tuottoaste

Fingrid pitää hyvänä kohtuulliseen tuottoaseteen parametreihin Muutosluonnoksessa esitettyjä muutoksia mm. markkinariskipreemion kuuden kuukauden määritysjakson osalta.

Muutosluonnoksessa ei kuitenkaan ole huomioitu Fingridin jo aikaisemmin kohtuullisen tuottoasteen muutosten osalta esittämiä huomioita, ja Fingrid toistaakin jo päätösluonnokseen 10.11.2023 antamansa lausunnon, jonka mukaisesti Fingrid esittää edelleen, että:

1. oman pääoman riskisyyttä kuvaava beeta-kerroin päivitetään vastaamaan paremmin kohonnutta riskitasoa käyttämällä samaa beeta-kerrointa kuin jakeluverkkoyhtiöillä, johon lisätään 0.15 kattamaan Fingridin järjestelmävastuusta koituvat erityispiirteet ja toimintaan liittyvät riskit; ja
2. markkinariskipreemion määrittämisessä riskitön korko muutetaan vastaamaan valvontamallissa yleisesti käytettyä riskitöntä korkoa (Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatio korko).

Investointikannustin

Muutosluonnoksessa esitetystä investointikannustimen hyötyleikkurin lievennyksestä 50 %:sta 15 %:iin huolimatta, Fingrid katsoo edelleen, että päätösluonnoksessa esitetty investointikannustimen hyötyleikkuri ei ole sovellettavissa kantaverkkotoimintaan.

Esitetyn investointikannustimen haasteena on vuosittaisen investointikannustimen hyötyleikkurin soveltaminen, jossa valmistuneiden kantaverkkoinvestointien kustannusten ajallinen kirjautuminen kirjanpitoon ja säänneltyyn tuottopohjaan vaihtelee vuosien välillä, kuten 10.11.2023 Fingridin lausunnossa on tarkemmin esitetty. Esitetty investointikannustimen hyötyleikkuri ei huomioi tätä ajallista vaihtelua.

Fingridillä ei ole vertailuryhmää vaan sen osalta yksikköhinnat perustuvat Fingridin omiin kilpailutuksen kautta hankittujen investointihankkeiden keskimää räisiin kustannuksiin. Fingridillä ei siten ole investointikannustimen osalta mahdollisuuksia vastaavaan tehokkuushyötyyn kuin jakeluverkkoyhtiöillä, joiden yksikköhinnat perustuvat usean toimijan kustannusten keskiarvoihin. Siten, investointikannustimen hyötyleikkuria ei tule ottaa osaksi kantaverkkoyhtiön investointikannustinta.

Fingrid esittää investointikannustimen hyötyleikkurin poistamista kokonaan sähkön kantaverkkotoiminnan valvontamenetelmistä.

Verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset

Fingrid esittää, että korvausinvestointien purkukustannukset käsitellään oikaistussa tuloksessa läpilaskutuseränä ilman että ne vaikuttavat tehostamiskannustimeen.

Laatukannustin

Fingrid pitää hyvänä, että Muutosluonnoksessa esitetään laatukannustimen vertailutason kohtuullistamisen aloittamista vasta seitsemännellä valvontajaksolla.

Seitsemännen valvontajakson osalta Fingrid esittää edelleen, että laatukannustimen vaikutusta alennetaan puoleen päätösluonnoksessa esitetystä, koska tällaisenaan kannustin ei toimi symmetrisesti.

Lopuksi

Fingrid esittää, että Energiavirasto huomioi tässä lausunnossa esitetyt seikat valvontamenetelmiä koskevassa päätöksessään, jotta Fingridillä säilyy edellytykset ja kannustimet valvonnan päättävöitteiden mukaisesti verkon kehittämistehtävän laadukkaaseen hoitamiseen ja tuleville vuosille suunniteltujen kriittisten investointien tekemiseen.

Helsingissä, 13. päivänä joulukuuta 2023

FINGRID OYJ

Saarimaa Päivi
Fingrid Oyj

Asia: 3880/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön kantaverkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Verkkotoimintojen hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmien päivittäminen vuosille 2024–2027 ja 2028–2031

Eltel Networks Oy ("Eltel") käyttää mahdollisuuttaan lausua otsikon asiassa. Eltelillä on markkinajohtajana vuosikymmenten kokemus kantaverkon ja sähkönjakeluverkon suunnittelussa, rakentamisessa, kunnossapidossa ja viankorjauksessa.

Eltel on huolissaan suunniteltujen valvontamenetelmien negatiivisista markkina- , toimitusvarmuus ja huoltovarmuusvaikutuksista. Tähän liittyen haluamme tuoda esille näkemyksemme seuraavista asioista:

- Ennakoimattomat valvontamenetelmämuutokset, erityisesti verkon arvon jäädyttäminen, nostavat asiakkaidemme rahoituskustannuksia, laskevat heidän luottoluokitustaan ja tuhoavat investointiedellytykset.
- Valvontamenetelmien tulisi kannustaa toiminnan kehittämiseen ja investointeihin sekä mahdollistaa niiden rahoittaminen ja toteuttaminen, sen sijaan, että ne heikentävät verkkoyhtiöiden nykyisiä edellytyksiä investoida.
- Lain vaatimien, verkkoyhtiöiden kehittämissuunnitelmien mukaan toimitusvarmuuden takaamat työt jatkuisivat tasaisesti. Samalla vähenisivät edelleen asiakkaiden sähkökatkot ja niiden kestot. Nyt tämä positiivinen kehitys on loppumassa. Sähköverkkoja on vahvistettava tulevaisuuden tarpeisiin ja elinkaarensa päässä olevat sähkönjakeluverkot on uusittava pitkälle tulevaisuuteen
- Koko toimiala tarvitsee pitkäjänteisen ja ennakoitavan regulaatioympäristön ja läpinäkyvät valvontamenetelmät
 - o Vuoden 2021 lopussa, kesken valvontajakson tehtyjen muutosten takia verkkoyhtiöt leikkasivat investointejaan voimakkaasti ja urakointimarkkinat kärsivät merkittävästi

- Esitetyt valvontamenetelmät tulevat heikentämään verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiä huomattavasti ja täten aiheuttamaan merkittäviä haasteita sähköverkkojen urakointiyhtiöille, maanrakentajille sekä materiaalitoimittajille
 - o Jos investoinnit eivät jatku, ei ole töitäkään. Ja kun ei ole töitä, ei ole myöskään sähkökatkojen korjaajia lumikuormissa ja myrskyissä. Pitkät sähkökatkot uhkaavat palata
 - o Investointien väheneminen johtaa välittömästi henkilöstövähennyksiin
 - o Henkilöstövähennykset näkyvät suoraan palveluntuottajien kyvyssä toimia poikkeustilanteissa ja huoltovarmuus kärsii kriittisen infran osalta
 - o Jo tällä hetkellä viankorjausresurssit ovat kriittisellä tasolla, alhaiset investointitasot eivät työllistä normaali aikana riittävästi asentajia joita tarvittaisiin esimerkiksi myrskykorjauksissa.
 - o Toimialan kiinnostavuus vähenee jatkuvasti ja nuorten houkuttelevuus alalle on jo nyt erittäin haasteellista

Toteamme lopuksi vielä yhteenvetona, että toimitusvarmuus on huoltovarmuutta. Keskeisenä osana huoltovarmuutta on verkkojen häiriönsietokyky. Verkkoja on pystyttävä kehittämään samalla kun sähkön kulutus kasvaa, jotta vältämme sähköverkkojen huoltovarmuuden heikkenemisen. Huoltovarmuuden merkitys korostuu nykyisessä maailmantilanteessa.

Pyydämme Energiavirastoa huomioiman yllä esitetyt huolenaiheemme lopullisia päätöksiä tehtäessä.

ELTEL NETWORKS OY

Juha Luusua, toimitusjohtaja

puh. 040 3113005

sähköposti: juha.luusua@eltelnetworks.com

Luusua Juha
Eltel Networks Oy